

Toegang tot data van politie en justitie: nog moeilijker dan het al was?

TOM VANDER BEKEN*

In een eerder nummer van dit tijdschrift werd uiteengezet hoe moeilijk het is om in België criminografische data op lage aggregatieniveaus (feiten, verdachten, ...) te bekomen voor wetenschappelijk onderzoek. Deze data zijn volgens de auteurs van het stuk in ons land "zeer moeilijk en slechts na het doorlopen van een bureaucratisch kafkaïens proces beperkt toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek. Enkel ingewijden binnen de overheidsdienst die de gegevens verwerken [...] hebben hier eenvoudige toegang toe. Het lijkt wel of in België een magische status kleeft aan criminografische data op lage geografische aggregatieniveaus [...]." (Ponsaers en Pauwels, 2007: 2). Zij beschouwen de situatie als dermate "bedroevend"- dit in tegenstelling tot b.v. Nederland waar de toegang veel eenvoudiger is geregeld en waar op dit vlak een heel andere (onderzoeks)traditie heerst (Van Calster en Vander Beken, 2004) - dat onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkeling van een *evidence-based* beleid in België nagenoeg onmogelijk worden.

Met het Koninklijk Besluit van 27 april 2007 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken (B.S. 25 mei 2007), retroactief in werking getreden op 8 januari 2007, ziet de situatie er voor onderzoekers die werken met "akten van onderzoek en rechtspleging" er zo mogelijk nog minder gebruiksvriendelijk uit. Artikel 96 van voormeld KB bepaalt immers:

"In criminele, correctionele, politiezaken en in tuchtzaken mag geen uitgifte of afschrift van de akten van onderzoek en rechtspleging worden afgeleverd zonder machtiging van de onderzoeksrechter, de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, de federaal procureur of de procureur-generaal bij het hof van beroep in functie van de toestand van de procedure, behoudens bij toepassing van de artikelen 28quinquies, § 2, en 57, § 2, van het Wetboek van Strafvordering. Het in op verzoek van de partijen wordt hen evenwel een uitgifte van de klacht, de aangifte, de bevelschriften en de vonnissen verstrekt behoudens bij toepassing van de artikelen 28quinquies, § 2, et 57, § 2, van het wetboek van strafvordering.

De kosten van alle uitgiften of afschriften komen ten laste van de personen die ze aanvragen, behoudens bij toepassing van de artikelen 28quinquies, § 2, en 57, § 2, van het Wetboek van Strafvordering."

Dit artikel is de vervanging van het bij dit KB opgeheven artikel 125 van het KB van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken (B.S., 30 januari 1951), doorgaans het KB "Tarief in Strafbzaken" genoemd. Het artikel 125 KB Tarief in Strafbzaken is bij onderzoekers die werken met "gerechtelijke" informatie goed gekend, want het was de deur naar toegang tot "akten van onderzoek en van rechtsple-

* Docent UGent, Vakgroep Strafrecht en Criminologie en Directeur van het Institute for International Research on Criminal Policy.

ging". Volgens dit artikel was de procureur-generaal bij het hof van beroep de persoon aan wie toelating gevraagd diende te worden om kennis te kunnen nemen van dergelijke "akten". Hoewel het niet altijd eenvoudig was de benodigde data ook daadwerkelijk te bekomen (*supra*), was het systeem zelf relatief transparant. De toelating diende gevraagd aan de betrokken procureur-generaal en kon, indien het een ressortoverschrijdende vraag betrof, via het College van procureurs-generaal worden geformuleerd. Ook voor statistische gegevens of extracten uit een database kon op die manier een basistoelating worden aangevraagd (voor verdere details zie b.v. Nota m.b.t. de procedure met betrekking tot het verstrekken van statistische gegevens en datasets van 24 november 2004 van de Voorzitter van het College van Procureurs-generaal). De situatie was dan ook relatief - heeft voor ANG-vragen de voorzitter van het Controleorgaan op het Politie Informatiebeheer ook nog een (aparte) bevoegdheid? - eenvoudig: enkel de procureur-generaal, of een lid van het openbaar ministerie aan wie hij dit heeft gedelegeerd (Cass. 17 juni 1999, *Arr. Cass.* 1999, nr. 369) kon toelating verlenen.

Dit monopolie van de procureur-generaal om toelating tot inzage en afschrift te verlenen van dossiers en akten - dit begint voor het instellen van de vordering en eindigt niet na de uitvoering van het strafvonnis (Huybrechts, 2004: 292) - is met artikel 96 van het KB van 27 april 2007 verdwenen. Vanaf 8 januari 2007 dienen wetenschappers die dossiers en akten willen inkijken of daarvan afschriften of uitgiften wensen, zich te wenden tot "*de onderzoeksrechter, de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, de federaal procureur of de procureur-generaal bij het hof van beroep in functie van de toestand van de procedure*". Dit betekent dat wetenschappers zich met hun vragen tot toelating niet langer tot het centrale aanspreekpunt van de procureur-generaal of het College van procureurs-generaal dienen te wenden maar tot de magistraat die het dossier bij zich heeft "*in functie van de procedure*". De gevolgen van deze wijziging zijn niet gering. Wie de regels correct wil toepassen en gegevens of dossiers wil bekijken die nationaal zijn, is nu verplicht een aanvraag te richten naar elke onderzoeksrechter, procureur, arbeidsauditeur, procureur-generaal en naar de federaal procureur. Naar verwachting zal dit niet alleen bij de wetenschappers, maar vooral bij de magistratuur tot heel wat extra werk en briefwisseling leiden, waarbij het nog maar zeer de vraag zal zijn of de wetenschapper in kwestie overal gelijkaardige toelatingen zal krijgen of er uiteindelijk in zal slagen alle puzzelstukken opnieuw tot een geheel te kneden en een "nationaal" beeld te construeren.

Deze decentralisering van de beslissingsbevoegdheid én de verplaatsing ervan naar de onderzoeksrechters in het geval het gegevens uit "hun" dossiers betreft, doen echter nog veel andere dan praktische vragen rijzen. Sinds januari 2007 is de procureur-generaal (of een andere parketmagistraat aan wie dit wordt gedelegeerd) blijkbaar niet meer degene die zonder beperking in dient te staan voor de werking van het strafgerecht (Huybrechts, 2004: 292) en alleen en zonder controle het beslissingsrecht heeft tot het verlenen van inzage en kopieernaam. Los van de vraag of een dergelijke verschuiving via een KB kan worden gerealiseerd - wat trouwens met de wetten zoals de 327 WIB waarin de enkel "*de federale procureur, de procureur-generaal of de auditeur-generaal*" gemachtigd is om toelating tot inzage te verlenen? - is het niet duidelijk welke juridische repercussies een en ander heeft voor het verstrekken van "justitiële" gegevens aan derden of andere instanties, b.v. in het kader van bepaalde toepassingen van het zogenaamde gewapend bestuur. In sommige gevallen is er vanuit de parketten een informatiestroom naar bestuurlijke autoriteiten, die spontaan kan gebeuren (om b.v. de Pro-

vinciegouverneur in te lichten over strafonderzoeken met het oog op schorsing of intrekking van een wapenvergunning) of op vraag van het bevoegd bestuur (tucht-overheden van diverse bestuurlijke autoriteiten). Aangezien het oude artikel 125 Tarief in Strafzaken de rechtsgrond van deze informatieuitwisseling was, mag aangenomen worden dat hier ook de nieuwe regels van het nieuwe KB van toepassing zijn en dat niet alleen parketmagistraten maar nu ook onderzoeksrechters als "eigenaars" van deze informatie kunnen optreden en beslissingen tot uitwisseling kunnen nemen. Blijkens het KB hebben de onderzoeksrechters dit recht nu even onbepert en absoluut als parketmagistraten, zonder mogelijkheid tot beroep. En dat terwijl artikel 61ter Sv. blijft bepalen dat de onderzoeksrechter die een niet aangehouden in verdenkinggestelde of een burgerlijke partij inzage in "zijn" dossier verschaft, wel tegenwind van het parket kan krijgen via een verzoek bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling...

Alsof alles nog niet moeilijk en complex genoeg was, heeft het artikel 96 van het KB van april 2007 een en ander dus blijkbaar nog ingewikkelder gemaakt. Op praktisch vlak valt het enkel te hopen dat het gezond verstand zal zegevieren en dat wetenschappers die afhankelijk zijn van criminografische data die via artikel 96 van het nieuwe KB moeten worden bekomen, niet (nog verder) het bos worden ingestuurd. In het belang van eenieder, lijkt het b.v. zinvol algemene vragen in eerste instantie toch via het College van procureurs-generaal te (blijven) formuleren in de hoop dat men daar bereid is om, ondanks het KB, de faciliterende rol uit het verleden te blijven opnemen.

BIBLIOGRAFIE

- HUYBRECHTS, L. (2004), Artikel 125 Tarief in Strafzaken en de Procureur des Konings, *Tijdschrift voor Strafrecht*, 289-294.
- PONSAERS, P. en PAUWELS, L. (2007), Naar een optimalisering van de toegankelijkheid van criminografische data op lage aggregatieniveaus in België?, *Panopticon* 28(3), 1-5.
- VAN CALSTER, P. en VANDER BEKEN, T., (2004), "Denkers en Doeners. Onderzoekstradities inzake georganiseerde criminaliteit in België en Nederland", *Tijdschrift voor Criminologie*, Jubileumuitgave 30 jaar NVK, 9-14.
- VAN HEDDEGHEM, K., VANDER BEKEN, T., VERMEULEN, G. en DE RUYVER, B. (2002) *Gewapend bestuursrecht gescreend*, Antwerpen, Maklu, 212 p.